

Brüssel, 11. aprill 2019

KÜSIMUSED JA VASTUSED ÜHENDKUNINGRIIGI VÄLJAASTUMISE KOHTA EUROOPA LIIDUST TSIVIILÕIGUSE JA RAHVUSVAHELISE ERAÕIGUSE VALDKONNAS

18. jaanuaril 2019 avaldasid Euroopa Komisjoni talitused ajakohastatud dokumendi „Teade sidusrühmadele – Ühendkuningriigi väljaastumine ELi ning ELi õigusnormid tsiviilõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse valdkonnas (edaspidi „Brexitiks valmistumist käsitlev teade“).^{1, 2}

Käesolevate küsimuste ja vastustega täpsustatakse Brexitiks valmistumist käsitlevas teates antud juhiseid juhiks, kui Ühendkuningriigist saab „väljaastumise kuupäeval“ kolmas riik, kellel ei ole ratifitseeritud väljaastumislepingut ega väljaastumislepinguga ette nähtud ülemineku perioodi.

Väljaastumise kuupäev on 1. november 2019.³

Käesolevaid küsimusi ja vastuseid võib vajaduse korral ajakohastada ja täiendada.

1. KOHTUALLUVUS

1.1. Kas Ühendkuningriigi kindlustusandjat saab alates väljaastumise kuupäevast hageda EL-27-s⁴?

Alates väljaastumise kuupäevast EL-27 liikmesriikides algatatud menetlused

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades⁵ artiklis 11 on sätestatud rahvusvahelise

¹ <https://ec.europa.eu/info/files/civil-justice>.

² Tuleks mees pidada, et Ühendkuningriik ei osale kõikides õigusaktides, milles käsitletakse tsiviil- ja kaubandusajades tehtavat õigusala koostööd.

³ Ühendkuningriik esitas 29. märtsil 2017 Euroopa Liidu lepingu artikli 50 kohase teate oma kavatsuse kohta liidust välja astuda. Pärast 22. märtsil 2019 otsustatud esimest ajapikendust otsustas Euroopa Ülemkogu (artikkel 50) 11. aprillil 2019 kokkuleppel Ühendkuningriigiga Euroopa Liidu lepingu artikli 50 lõikes 3 sätestatud kaheaastast perioodi pikendada kuni 31. oktoobrini 2019.

Kuid juhul, kui Ühendkuningriigis ei toimu Euroopa Parlamendi valimisi ning Ühendkuningriik ei ole väljaastumislepingut ratifitseerinud 22. maiks 2019, on väljaastumise kuupäev 1. juuni 2019.

⁴ Kuigi ELi aluslepingutes on sätestatud erikord, mille alusel Iirimaa ja Taani võivad nendes ELi õigusaktides osaleda, kuid ei pea seda tegema, kasutatakse lihtsuse mõttes mõistet EL-27.

⁵ ELT L 351, 20.12.2012, lk 1.

kohtualluvuse reeglid kindlustusasjades. Nende reeglite järgi määratakse kindlaks ELi kohtute pädevus, kui kindlustusandja alaline elukoht on liikmesriigis.⁶

See tähendab, et alates väljaastumise kuupäevast sõltub see, kas Ühendkuningriigi kindlustusandjat on võimalik hageda ELi liikmesriigi kohtus, konkreetse liikmesriigi õigusest.

Väljaastumise kuupäeval EL-27 liikmesriikides pooleli olevad menetlused

Küsimuste kohta, mis puudutavad rahvusvahelist kohtualluvust väljaastumise kuupäeval pooleli olevates menetlustes, vaadake Brexitiks valmistumist käsitlevat teadet.

1.2. Kas määrust (EL) nr 1215/2012 kohaldatakse alates väljaastumise kuupäevast tarbijalepingute suhtes edasi?

Alates väljaastumise kuupäevast EL-27 liikmesriikides algatatud menetlused

Seda teemat on käsitletud dokumendis „Teade sidusrühmadele – Ühendkuningriigi väljaastumine EList ning ELi õigusnormid tarbijakaitse ja reisijate õiguste valdkonnas“.⁷

Väljaastumise kuupäeval EL-27 liikmesriikides pooleli olevad menetlused

Küsimuste kohta, mis puudutavad rahvusvahelist kohtualluvust väljaastumise kuupäeval pooleli olevates menetlustes, vaadake Brexitiks valmistumist käsitlevat teadet.

1.3. Kuidas kohaldatakse *lis pendens* reeglit?

Alates väljaastumise kuupäevast ei kehti määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 29 lõikes 1 EL-27 liikmesriigi kohtule kehtestatud kohustus enam nende kohtute suhtes, kelle poole on pöördutud Ühendkuningriigis.

Küll aga kohaldatakse määruse (EL) nr 1215/2012 artiklit 33 nende kohtute suhtes, kelle poole on Ühendkuningriigis pöördutud esimesena.

2. KOHALDATAV ÕIGUS

2.1. Millist õigust kohaldatakse tarbijalepingute suhtes alates väljaastumise kuupäevast?

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta

⁶ Määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 11 lõikes 2 on sätestatud, et kindlustusandjat, kelle alaline elukoht ei ole üheski liikmesriigis, kuid kellel on ühes liikmesriigis filiaal, esindus või muu üksus, käsitatakse filiaali, esinduse või muu üksuse tegevusest tulenevates vaidlustes selles liikmesriigis alalist elukohta omavana.

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/consumer_protection_and_passenger_rights_et.pdf.

(„Rooma I“)⁸ artiklis 6 on sätestatud, et sõltumata poolte valitud õigusest või valiku puudumisel kohaldatavast õigusest, on tarbijatel, kelle harilik viibimiskoht on ELi liikmesriigis, selle liikmesriigi õigusega tagatud kohustuslik kaitse, kui kolmandate riikide ettevõtjad suunavad neile seal oma pakkumised. Alates väljaastumise kuupäevast kohaldatakse seda ka Ühendkuningriigi ettevõtjate suhtes.⁹

3. KOHTUOTSUSTE TUNNUSTAMINE JA TÄITMINE

3.1. Kas alates väljaastumise kuupäevast saab Ühendkuningriigi kohtuotsust endiselt ELi õigusnormide alusel tunnustada ja täita?

Seda küsimust on käsitletud Brexitiks valmistumist käsitlevas teates: tunnustamist ja täitmist puudutavaid ELi õigusnorme ei kohaldata Ühendkuningriigi kohtu otsuse suhtes isegi siis, kui kohtuotsus tehti enne väljaastumise kuupäeva või kui täitemenetlust alustati enne väljaastumise kuupäeva.

Ainus erand sellest reeglist kehtib siis, kui Ühendkuningriigi kohtu otsus on tunnistatud täidetavaks enne väljaastumise kuupäeva. Seda seepärast, et selline kohtuotsus on mõnes konkreetsetes ELi liikmesriigis selle liikmesriigi kohtute poolt tunnistatud täidetavaks juba enne väljaastumise kuupäeva. Seega ei ole enam oluline, et kohtuotsuse oli algselt teinud Ühendkuningriigi kohus. See erand kehtib ka ametlike dokumentide ja kokkulepete suhtes, mis on tunnistatud täidetavaks EL-27 liikmesriigis enne väljaastumise kuupäeva.

3.2. Mis saab siis, kui tunnistus on välja antud määruse (EL) nr 1215/2012 alusel enne väljaastumise kuupäeva?

Küsimuste ja vastuste punktis 3.1 kirjeldatud reegel, mille järgi täitmine ELi õiguse alusel lõpeb, kehtib ka määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 53 alusel tunnistuse väljastamise kohta päritoluliikmesriigis. Sellise tunnistuse väljastamist päritoluliikmesriigis ei saa võrrelda otsuse täidetavaks tunnistamisega täitvas liikmesriigis enne väljaastumise kuupäeva.

Liikmesriik võib riigisisese õiguse alusel otsustada jätkata sisuliselt praegu kehtivate normide kohaldamist Ühendkuningriigi kohtuotsuse suhtes, mille kohta on enne väljaastumise kuupäeva väljastatud tunnistus määruse (EL) nr 1215/2012 alusel.

3.3. Mis saab Ühendkuningriigi sellise kohtuotsuse tunnustamisest ja täitmisest, mille on teinud kohtu valiku kokkuleppes määratud kohus?

Alates väljaastumise kuupäevast ELi liikmesriikides algatatud menetlused

⁸ ELT L 177, 4.7.2008, lk 6.

⁹ Vt ka dokument „Teade sidusrühmadele – Ühendkuningriigi väljaastumine EList ning ELi õigusnormid tarbijakaitse ja reisijate õiguste valdkonnas“. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/consumer_protection_and_passenger_rights_et.pdf

28. detsembril 2018 kirjutas Ühendkuningriik alla ja ratifitseeris kohtu valiku kokkuleppeid käsitleva 2005. aasta Haagi konventsiooni.¹⁰ Seda kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes, kui Ühendkuningriik lahkub EList väljaastumislepinguta.

Konventsiooni artikli 16 lõike 1 kohaselt **kohaldatakse seda siiski üksnes ainupädeva kohtu valiku kokkulepete suhtes, mis on sõlmitud pärast selle jõustumist Ühendkuningriigis**, st pärast seda, kui Ühendkuningriik on saanud konventsiooniosaliseks.¹¹

Väljaastumise kuupäeval ELi liikmesriikides pooleli olevad menetlused

Väljaastumise kuupäeval pooleli olevate menetluste kohta vaadake Brexitiks valmistumist käsitlevat teadet.

3.4. Mis saab Ühendkuningriigis tehtud abielulahutust käsitlevate kohtuotsuste tunnustamisest?

Kohtuotsus abielulahutuse kohta, mis on tehtud Ühendkuningriigis enne väljaastumise kuupäeva, kuid mille suhtes ei kohaldata 27. novembri 2003. aasta nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega,¹² artikli 21 lõikes 3 sätestatud tunnustamismenetlust.

Kohtuotsus abielulahutuse kohta, mis on juba jõustunud enne väljaastumise kuupäeva, ei kaota pärast väljaastumise kuupäeva kehtivust. Selline kohtuotsus muudab abikaasade perekonnaseisu abielus olevast lahutatuks ja nende mõistete puhul eeldatakse, et need on samad kõigis EL-27 liikmesriigis. Kui perekonnaseis on muutunud enne väljaastumise kuupäeva, jääb see kehtima kõigis EL-27 liikmesriikides, välja arvatud juhul, kui selle kohta on tehtud mittetunnustamist käsitlev kohtuotsus. Hilisem õigusliku korra muutus ei muuda sellise perekonnaseisu käsitleva otsuse kehtivust. Kui aga abielulahutust käsitlev kohtuotsus vaidlustatakse ELis alates väljaastumise kuupäevast, ei kehti enam mitte ELi õigusnormidest, vaid riigisisest õigusest tulenevad abielulahutust käsitlevate kohtuotsuse mittetunnustamise alused.

Alates väljaastumise kuupäevast EL-27 liikmesriikides algatatud menetlused

Rahvusvahelisel tasandil on see küsimus reguleeritud abielulahutuse ja kooselu lõpetamise tunnustamise 1970. aasta Haagi konventsiooniga¹³. Ühendkuningriik on selle konventsiooni osaline, kuid praegu on ainult 12

¹⁰ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=98>.

¹¹ Ühendkuningriigi algselt teatatud ühinemise kuupäev oli 1. aprill 2019, kuid Ühendkuningriik on selle praegu edasi liikanud kas 13. aprillile või 23. maile 2019, sõltuvalt stsenaariumidest, vt ka joonealune märkus 3.

¹² ELT L 338, 23.12.2003, lk 1.

¹³ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=80>.

EL-27 liikmesriiki selle konventsiooni osalised. Iga ELi liikmesriik, kes kavatses selle konventsiooniga ühineda, vajab selleks ELi luba.

Väljaastumise kuupäeval EL-27 liikmesriikides pooleli olevad menetlused

Väljaastumise kuupäeval pooleli olevate menetluste kohta vaadake Brexitiks valmistumist käsitlevat teadet.

3.5. Mis saab Ühendkuningriigis tehtud ülalpidamiskohustust käsitlevate kohtuotsuste tunnustamisest ja täitmisest?

Alates väljaastumise kuupäevast EL-27 liikmesriikides algatatud menetlused

Rahvusvahelisel tasandil on see küsimus reguleeritud laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise 2007. aasta Haagi konventsiooniga¹⁴. Ühendkuningriik kirjutas konventsioonile alla ja ratifitseeris selle 28. detsembril 2018. Seda kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes, kui Ühendkuningriik lahkub EList väljaastumislepinguta.

Konventsiooni artikli 56 lõike 1 kohaselt **kohaldatakse seda siiski üksnes taotluste ja avalduste suhtes, mis esitatakse pärast seda, kui Ühendkuningriik on saanud konventsiooniosaliseks**¹⁵.

Väljaastumise kuupäeval EL-27 liikmesriikides pooleli olevad menetlused

Väljaastumise kuupäeval pooleli olevate menetluste kohta vaadake Brexitiks valmistumist käsitlevat teadet. Mis puudutab ELi liikmesriikide kohtutes väljaastumise kuupäeval pooleli olevaid menetlusi, kuhu on kaasatud osaline, kelle alaline elukoht on Ühendkuningriigis, siis lõpetatakse tunnustamist ja täitmist käsitlevate ELi õiguse sätete kohaldamine alates väljaastumise kuupäevast. Neid erisätteid kohaldatakse ainult määruses määratletud piiriülestes vaidlustes, st kui ühes liikmesriigis tehtud ülalpidamiskohustust käsitleva kohtuotsuse tunnustamist või täitmist taotletakse teises liikmesriigis. Alates väljaastumise kuupäevast ei ole see eeldus enam täidetud poolte puhul, kelle alaline või peamine elukoht on Ühendkuningriigis. Sel juhul otsustavad EL-27 liikmesriigid, kuidas see küsimus menetluslikust aspektist lähtudes lahendada: kas jätkata menetlusega riigisisest menetlusõigust järgides või lõpetada menetlus ning nõuda, et nõude esitajad algataks selle uuesti riigisisest menetlusõigust järgides. Selliste olukordade jaoks ei ole määrustega ühtset lahendust ette nähtud.

¹⁴ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=131>.

¹⁵ Ühendkuningriigi algselt teatatud ühinemise kuupäev oli 1. aprill 2019, kuid Ühendkuningriik on selle praegu edasi lükanud kas 13. aprillile või 23. maile 2019, sõltuvalt stsenaariumidest, vt ka joonealune märkus 3.

4. MAKSEJÕUETUS

4.1. Mis saab EL-27 liikmesriigis algatatud maksejõuetusmenetlustest?

Alates väljaastumise kuupäevast EL-27 liikmesriikides algatatud põhi- või teised menetlused

Alates väljaastumise kuupäevast ei saa Ühendkuningriik enam algatada menetlusi määruse (EL) 2015/848 alusel.

EL-27 liikmesriigid jätkavad määruse (EL) 2015/848 kohaldamist, käsitledes Ühendkuningriiki kolmanda riigina, kelle suhtes määrus (EL) 2015/848 ei kohaldu.

Väljaastumise kuupäeval EL-27 liikmesriigis pooleli olevad põhi- või teised menetlused

Brexitiks valmistumist käsitleva teate 1. punkt kehtib ka maksejõuetusmenetluste kohta.

Kohtualluvust käsitlevaid ELi õigusnorme kohaldatakse edasi. Kui enne väljaastumise kuupäeva on põhimenetlus algatatud Ühendkuningriigis ja teine menetlus EL-27 liikmesriigis / liikmesriikides, jääb asi Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määruse (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta¹⁶ rahvusvahelise kohtualluvuse sätete alusel lahendamiseks kõnealuse liikmesriigi / kõnealuste liikmesriikide kohtutele.

4.2. Mis saab siis, kui maksejõuetusmenetlus on Ühendkuningriigis algatatud enne väljaastumise kuupäeva?

Brexitiks valmistumist käsitleva teate 2. punkt kehtib ka maksejõuetusmenetluste kohta.

Alates väljaastumise kuupäevast ei tunnusta EL-27 liikmesriigid enam määruse (EL) 2015/848 alusel maksejõuetusmenetlusi, mis on algatatud Ühendkuningriigis ja mille menetlemine on väljaastumise kuupäeval pooleli.

5. MUUD KÜSIMUSED

5.1. Mis saab Euroopa erimenetlustest (Euroopa maksekäsumenetlus¹⁷ või Euroopa väiksemate nõuete menetlus¹⁸)?

Brexitiks valmistumist käsitleva teate 1. ja 2. punkt kehtivad ka Euroopa erimenetluste suhtes.

¹⁶ ELT L 141, 5.6.2015, lk 19.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus (ELT L 399, 30.12.2006, lk 1).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate nõuete menetlus (ELT L 199, 31.7.2007, lk 1).

Alates väljaastumise kuupäevast EL-27 liikmesriikides algatatud menetlused

Menetlustes, mis on algatatud väljaastumise kuupäeval või pärast seda ELi liikmesriikides ja kus kostja alaline elu- või asukoht on Ühendkuningriigis, ei saa ELi erimenetlusi enam kasutada.

Väljaastumise kuupäeval EL-27 liikmesriikides pooleli olevad menetlused

Nagu on sätestatud vastavaid menetlusi käsitlevates määrustes, saab Euroopa maksekäsumenetlust ja Euroopa väiksemate nõuete menetlust kasutada üksnes piiriülestes vaidlustes, st juhul, kui vähemalt ühe poole alaline elu- või asukoht või peamine elukoht on liikmesriigis, mis ei ole liikmesriik, kus asub asjaga tegelev kohus.¹⁹ Mis puudutab EL-27 liikmesriikide kohtutes väljaastumise kuupäeval pooleli olevaid menetlusi, kuhu on kaasatud osaline, kelle alaline elu- või asukoht on Ühendkuningriigis, siis need peatatakse ELi õiguse alusel alates väljaastumise kuupäevast. Iga EL-27 liikmesriik otsustab ise, kas riigisisese menetlusõiguse alusel

- jätkatakse pooleli olevat menetlust. ELi õigus seda ei keela;
- lõpetatakse menetlus, st nõude esitaja algatab menetluse riigisisese menetlusõiguse alusel uuesti.

5.2. Kas alates väljaastumise kuupäevast on piiriülestes vaidlustes antava tasuta õigusabi suhtes olemas alternatiiv?

Alates väljaastumise kuupäevast ei kohaldata EL-27 liikmesriikides Ühendkuningriigi suhtes enam 27. jaanuari 2003. aasta nõukogu direktiivi 2003/8/EÜ, millega parandatakse õiguskaitse kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad.²⁰

Rahvusvahelise õiguse vahendid seda küsimust ei reguleeri. Alates väljaastumise kuupäevast kohaldatakse piiriülestes vaidlustes antava tasuta õigusabi suhtes riigisisest õigust.

5.3. Kas alates väljaastumise kuupäevast võib Ühendkuningriigi poolt välja antud avalike dokumentide puhul uuesti nõuda apostillimist?

Selle kohta vaadake Brexitiks valmistumist käsitleva teate 5. punkti.

Alates väljaastumise kuupäevast on EL-27 liikmesriikide ametiasutustel õigus nõuda välisriigi avalike dokumentide legaliseerimise nõude tühistamise 1961. aasta Haagi konventsiooni²¹ alusel apostillimist ning kohaldada oma riigisisest õigust Ühendkuningriigi ametiasutuste välja antud avalike

¹⁹ Määruse (EÜ) nr 1896/2006 artikli 3 lõige 1 ja määruse (EÜ) nr 861/2007 artikli 3 lõige 1.

²⁰ EÜT L 26, 31.1.2003, lk 41.

²¹ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=41>.

dokumentide tõlkimise suhtes, mis esitatakse neile alates väljaastumise kuupäevast.

oOo